

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
המטה לתרבות ישראל

הרצל האיש והאגדה

ערכת חומרי למידה

לכבוד 150 שנה להולדתו

של חוזה המדינה

בשיתוף מוזיאון הרצל

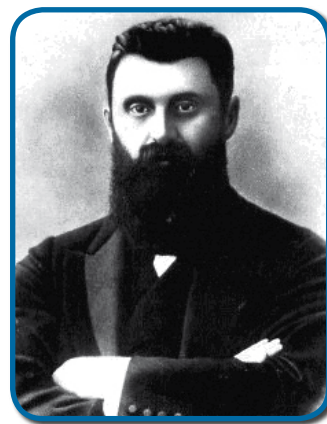

הרצל כמנהיג

התבוננו בתמונת הרצל ובטקסטים המצורפים, ותארו קווים לדמותו כמנהיג.

התייחסו, בין השאר, גם להיבטים הבאים:

- הביטחון העצמי שלו
- האמונה בצדקת הדרך
- החזון שלו ויכולתו לצפות את העתיד
- היכולת להוביל אחריו אנשים

אכן, ריק הפנטסטי [אזרי, מופלא, ליל בו מן הפנטזיה והפכייפה]
מפצים את בני האדם. ומי לאינו יודע ארמט את הפנטזיה
אזרכיו, אפשר ליהיב אדם באון ביוזר ומיושב בדעמט...[אק] את
בני האדם הוא לא ינפיק ולא יוותר לו צב.

ד. 2. 1895, ענין היינארים א. 3.6.1895, מאגז אכלין הייס

- מה נחוץ לו, למנהיג, על מנת להנהיג בני אדם, על פי קטע זה?
- מה דעתכם על כך? נמקו
- מה הקשר בין הקטע המצוטט לבין תמונתו של הרצל?
- כיצד תומך הציטוט או מפריך את ההתרשמות שלכם מאישיותו של הרצל כמנהיג, בתמונה?

א שירהמעלות:

- א בשוב יהנה את-שיבת ציון-- היינו, כחלמים.
ב אז ימלא שחוק פינו-- ולשוננו רנה:
אז, יאמרו בגוים-- הגדיל יהנה, לעשות עם-אלה.
ג הגדיל יהנה לעשות עמנו-- היינו שמחים.
ד שובה יהנה את-שבותנו (שביתנו)-- כאפיקים בנגב.
ה הזרעים בדםעה-- ברנה יקצרו.
ו הלוד ילה, וככה-- נשא משה-הזרע:
בא-יבא ברנה-- נשא, אלמתיו.

תהילים פרק קכו

■ גם במזמור תהילים קכ"ו, מופיע מוטיב הפנטזיה והחלום. מדוע, לדעתכם, נתפסת "שיבת ציון" כחלום?

■ מהו "החזון" במזמור קכ"ו?

■ כיצד יראו חיי השבים לציון על פי המזמור?

■ ממה שידוע לכם על חזונו של הרצל, האם לדעתכם, יש דימיון בינו לבין "החזון" במזמור? מהו הדימיון? נמקו

ההיסטוריה העניקה לבנימין זאב (תיאודור) הרצל את הסמכות לטעון טענה זו. בקושי 44 שנים חי, ורק את תשע השנים האחרונות הקדיש למטרה הציונית. אך בפרק זמן קצר ומרשים זה, בתוך פחות מעשור, הצליח הרצל לעייס את הכוחות ולעצב את התשתית, שעתידית היו להחליט מהפיכה בעולמם היהודי ולהעמית את החלום עתיק היומין של העם היהודי - חלום שיבת ציון.

אך על אף היעשה של התנועה הציונית מאז, היה הרצל הראשון שהכיר לנו כי המטרה שקיבת בלהט, לפני יותר מאנה שנים, מוסיפה להיות חיונית גם כיום.

- "ההיסטוריה העניקה לבנימין זאב (תיאודור) הרצל את הסמכות לטעון טענה זו. מדוע?"
- כיצד רתם הרצל את הפנטזיה להגשמת החזון שלו? מה דעתכם על כך?

חודשיים לפני מותו כתב הרצל:

אני מאמין באמת ובתמים לגם אחר לארצנו, ארץ ישראל, תפיש
בידינו, לא תפול רציונות אפיון אידיאל. לפני רציונות כוללת לא
יק את פורק אכברת ארץ מובטחת למלך באמצעים חוקיים
ואמני פגא, אלא גס את פורק אפאלמב צוכית ורומנית.

- מהו, לדעתכם, הבסיס לאמונתו של הרצל: ש"לא תחדל הציונות להיות אידיאל"?
- האם, לדעתכם, צדק הרצל? האם באמת לא חדלה הציונות להיות אידיאל, גם בימינו?

רבי יהודה הלוי, ממשוררי ספרד

לבי במזרח ואנכי בסוף מערב
איך אטעמה את אשר אכל ואיך יערב
איכה אשלם נדרי ואסרי, בעוד
ציון בקהל אדום ואני בקהל ערב
יקל בעיני עזב כל טוב ספרד, כמו
יקר בעיני ראות עפרות דביר נחרב.

- איזו ערגה (געגוע) מבטא רבי יהודה הלוי בשירו?
- איזו ערגה בדברי הרצל, באה לידי ביטוי גם בשיר?
- במה הן שובות או דומות זו לזו?

פה בארץ חמדת אבות

מילים: י' דושמן, לחן: י' ריכטר

פה בארץ חמדת אבות
תתעשנה כל התקוות
פה נחיה ופה ניצור
חיי חופש, חיי קרור
פה תהא השכינה שורה
פה תפרח כל שפת התורה
נירו ניר, ניר, ניר
שירו שיר, שיר, שיר
אילו אילו, אילו, אילו
כבר הנצנו ניצנת
נירו ניר, ניר, ניר
שירו שיר, שיר, שיר
אילו אילו, אילו, אילו
עוד יבאו לראותנו

- איזו ערגה באה לידי ביטוי בשיר "פה בארץ חמדת אבות"?
- מהי ההגשמה הערכית והרוחנית, שעליה מדבר השיר?
- האם זוהי ההגשמה שעליה מדבר הרצל? נמקו

"עתה, יותר ממאה שנה לאחר פטירתו של הרצל, על הדור החדש לאמץ מורשת זו בחתירתו להגשמת החזון הציוני":

- מהי "הגשמה ערכית ורוחנית" בימינו?
- מה יכולים לעשות בני הדור החדש, כדי להגשים את חזונו של הרצל?
- הציעו מעשים ערכיים ורוחניים שאפשר וכדאי לבצע.

הרצל בנעוריו: קווים לדמותו

הרצל בן 6

ד'נט, אימו של הרצל

בית משפחת הרצל לפני הולדת תיאודור

תיאודור, אחותו פאולינה והוריהם, 1870

תיאודור בנימין זאב הרצל נולד בגורטשט שבחונגריה ב - 2 במאי 1860 וחונך ברוח "הנאורות" היהודית ארמנית.

ה"נאורות" הוא כינוי לתנועה אינטלקטואלית באירופה. נעה לעצמה אמטרה לפתח את ערכי החוסר, האסתטיקה והידע המבוססים על רציונליות. יהדות ארמניה שאינה תפוסת עלום לו. עוררה תהליכי שינוי בחברה היהודית, ובקבותיה צמחה תנועת ההשכלה.

- מה ניתן ללמוד על תיאודור הרצל הנער, מלבושו, מעמידתו, מתספורתו ומהרהיטים שסביבו?
- מה ניתן ללמוד על משפחתו?
- שערך כיצד, לדעתכם, הושפע הרצל מהסביבה בה גדל?

יעקב, אביו של תיאודור

הרצל ואחותו, פאולינה

הרצל בן 15

רח' זוהני, הרחוב בו נולד הרצל ובית הכנסת, אז והיום.

האם לדעתכם, מבנה בית הכנסת הזה הוא מבנה טיפוסי? פרטו.

במאבק לנות יאדותו, האן בבית מלפחות הרצל את החוקים הייבודיים
המסורתיים ובמיוחד את חנוכה ואת פסח. כאלו, איננו את אביו
אבית הכנסת בבודפשט בכל צורה לבת ובבוקר יום לבת

מכאן אונס, קרצנה לימני נכצל

בהיותו בן 13, קייט הרצל את טקס החניכה בהתאם למסורת
צתיקת היומין ומחולקו קרא בעברית את פרשת בר - המצווה שלו.

מהו "טקס החניכה"?

- בנימין זאב הרצל נולד ב' באייר, תר"כ – איזו פרשה הוא קרא בטקס החניכה שלו?
- בדקו בקישור www.itim123.org.il/parasha/
- אילו היה הרצל אומר דרשה לכבוד בר המצווה שלו, מה, לדעתכם, היה אומר בה?

בפברואר 1878, אחותו של תיאודור הרצל, פאולינה, נפלה
למשכב ונפטרה לאחר ימים אחדים. יותר מאוחר, הרצל
הקדיש את ספרו, ארץ - ישנה - חדשה, לזכר אחותו ואביו,
ושיחזר את דמות אחותו בדמותה של הציבורה, מריט. שבוע
לאחר מות פאולינה עברה המשפחה לז'וניה והתיישבה במחוז
אופאדזשטריט. בו היה מספר היהודים הגבוה ביותר.

מלאתי לרבקה בארון מחבת בקבר אל יד אבי, ואלב לם עד
לפנים הייבדי יעלה את איוויי לארץ ישראל. אלם יועבר גם ארונן
אל אבי ... וארונם אל בני מלפחתי בקרובים ביותר ...
נכצל, 1903, צילום מארכיון

- מה ניתן ללמוד על הרצל, ויחסו להוריו ולאחותו?
- מדוע קשריי משפחה משמעותיים למנהיג?

גִּירְסָא דִּינְקוּתָא = הַלְמוּד שֶׁלְמוֹד אָדָם בִּימֵי יְלָדוּתוֹ
[ונשמר לטווח ארוך].

אֲלִישֵׁעַ בֶּן אֲבוּיָה אָמַר: הַלּוֹמֵד יֵלֵד לְמָה הוּא דוֹמָה?
לְדִיּוֹ פְתוּבָה עַל גֵּר תִּדְשׁ, וְהַלּוֹמֵד זָקֵן לְמָה הוּא
דוֹמָה? לְדִיּוֹ פְתוּבָה עַל גֵּר מְחוּק
פָּרְקֵי אֲבוֹת פָּרְקֵי רַבִּיעִי, מוֹשְׁנָה כה.

ורש"י הסביר - גִּירְסָא דִּינְקוּתָא מִתְקַיֵּם
יִוְתֵר מוֹשֵׁל זְקֵנָה

שבת, כא.

בין היותם בן 11 ועד היותם בן 13, אמר תיאודור הרצל בבית
הספר של הקהילה היהודית וקרא ציונים אבות במקצועות
"דת" ובמקצועות הצבאיים.

מכּוּיֵן אֲוֹרֵס, פֶּרְצֵמֶה אִימֵי פֶרְצֵל

בודפשט, בה גדל תיאודור הרצל

■ האם, לדעתכם, ה"גירסא דינקותא" של הרצל,
השפיעה עליו ועל חזונו? כיצד?
בסו את תשובתכם על מה שלמדתם ביחידה
מ.ס. 1

■ "האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו", כתב
המשורר שאול טשרניחובסקי. כיצד הנוף
האירופאי השפיע, לדעתכם, על הרצל ועל נימוסיו?
נסו לשער את תגובתו לנוף הארצישראלי שפגש
בביקורו בארץ.

זלצבורג, בה החל תיאודור הרצל את עיסוקו כמשפטן

ר' חונה בשם בר קפרא: בשביל ארבעה דברים
נגאלו ישראל מצרים:
על ידי שלא שינו את שמן
ולא שינו את לשונם...
על ידי שלא שינו את שמן, ראובן ושמעון...
לא היו קורין לראובן רופס, ליהודה לוליאנא, ליוסף
ליסטס, לבנימין אלכסנדרא ויקרא רבה, לב

תיאודור ויאזיה הרצל נולדו תאודור תאודור:
פאזינה נולדה ב - 1890
הנס נולדה ב - 1891
ומרט-טרודה נולדה ב - 1893.

ביום אידת במו פאזינה, כותב תיאודור הרצל באכתב:
מימי לא חוויתי דבר מצער ונפלא מרופסות ילדי, מה מרפסב
מחוללת ילד לכפול כה מלא יותר, הומר באזניק קול החיים. אני
יודע, בלעזי פארהות אני נכנס אפיוסוסיה.
29.3.1890 מכתב אל אגני

- שלושה שמות ניתנו להרצל: בנימין, תיאודור (= מעריץ האל, בלטינית) וזאב. על מה הדבר מעיד? נמקו
- על מה מעידים השמות שנתן הרצל לילדיו? הסבירו ונמקו
- מה אתם למדים על הרצל כאב וכאיש משפחה?

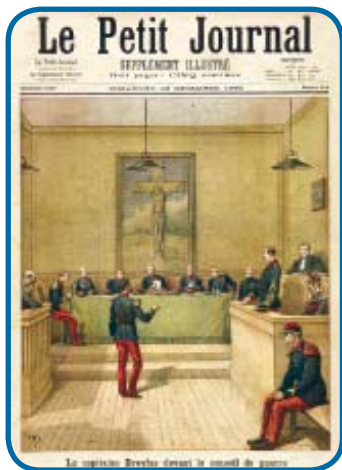

הרצל: התעוררות תודעתו הלאומית

ככתב הסריפאי של העיתון האוסטרי רב ההשפעה "עיתונות חופשית חדשה", הרצל היה צד דלתיית האנטישמיות שהביעה לשיאה במשפט הצבאי של אלפרד דרייפוס, קצין צבא צרפת יהודי, שהורד מדרגתו בטקס פומבי מספד בינואר 1895, לאחר שנמצא אשם בריצח, בעקבות האשמות מניפות.

תיארוך הרצל הצטרף ל"אגודה", אגודת סטודנטים ארמנית בסתיו 1880. שתיית לאחר מכן, במרץ 1883, עלה את האגודה, כשהוא מאשים את הארמון בהצטרפות לחתונה האנטישית האומי.

הרצל עם חבריו באגודת הסטודנטים

הרצל בגיל 26

■ הרבה לפני משפט דרייפוס והתמסרותו לרעיון הציוני, מגלה הרצל רגישות ושאת נפש מן האנטישמיות. מה דעתכם על כך?

אני צמאי ביימי יהודי אמבולו, ואני מדבר מתק ניסיון. אני חושב, כי יהודים יש להם נטייה אהמבולו. ופנה בא רבאן, לבו פה נמצאים בדרך הטובה ביותר אבי, ובאותו רבאן דווקא, באר האנטישמיות.

1902, נאם בקני הוועידה הבריטית הלאומית, 1902

■ העסקתו של הרצל היהודי, בעיתון אוסטרי מעידה על השתלבותו במעמד המשפיע באוסטריה. מה, לדעתכם, אפשר לו להשתלב בחברה הכללית?

■ לאור מה שידוע לכם על יחסו של הרצל לאנטישמיות, שערך מה חש, ומה כתב לעיתונו, במהלך משפט דרייפוס.

■ הרצל מעיד על עצמו כי היה "יהודי מתבולל". האם, ממה שלמדתם עד כה, אתם מסכימים עם הגדרה זו?

■ האם, כיהודי מתבולל, הייתם מצפים ממנו שיתייחס אחרת לאנטישמיות? נמקו

ויאמר המן למלך: אחשוורוש ישנו עם-אחד מפרך ומפרך בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מבל-עם ואת-דתי המלך אינם עשים ולמלך אין-שנה להניחם.

אסתר ג, 8

■ כיצד מסבירים דברי המן לאחשוורוש, את היחס ליהודים, עליו מתלונן הרצל?

עיירה יהודית
בפולין

קטעים מתוך עיתונו של הרצל "די - וולט" - "העולם"

כל המקיים נפש אחת בישראל... כאילו קיים עולם ומלוא סנהדרין לו

■ בדבריו של הרצל מהדהדים ערכים יהודיים חשובים: ערבות הדדית וקדושת החיים. על מה מעיד הדבר?

■ כיצד התכוון הרצל להציל את היהודים שצוד אפשר היה להצילם?

בכל מקום ניסיון בטח וביולר אריטמץ ביץ אלר בקרבו אנו חיים, מאבד פלמייה על אמונת אבותינו. אבל אין מניחים אנו אצלות צאת אומנו פטריוטים נאמנים, ובמקומות מסוימים אף מופלאים - אבל אלווא; אנו מקריבים את אותם בקורבנות ברכול ובפבל כנו זמיתנו באצרות - אבל אלווא; אנו זמאים ארבאדי את שמו של ארצות מואדמו באומנויות ובמדעים, ארבאדי צולק על ידי מסחר וקליה צסקים - אבל אלווא; קם אס אנו יולגים בארצות מואדמו צה מאות בלנים, מוקיזים אומנו כצרים.

(כ"ג, מזיגה "יואזים")

■ מהי טענתו של הרצל, כלפי יחסן של מדינות אירופה ליהודים?

פרצות קייטנה התרחשו בשנת 1903 בעיר קייטנה ברוסיה. הסבורות פרץ על רקע של אנטישמיות שהופצה בעיר במשך שנים, על ידי הציונות ובעידי שר הפלך, מפקדי הצבא והמטרה המקומיים, ואת אורחית בשטון המרכזי. הסבורות פרץ בעקבות עליית דת שלפיה יהודים הואשו ברצח נגר נוצרי למטרות דתיות. הפרצות נמשכו יומיים בימים 6-8 באפריל והשתפו בהם פורעים מכל שכבות הציבור הרוסי. 49 יהודים נרצחו, מאות נפצעו, ואפסי בתים וחנויות נשרדו ונהרסו. פורעות קייטנה הצטיין במספר גדול של אבידות בנפש ובאכזריות מצד הפורעים, שהתעללו בקורבנותיהם וצינו אותם בכל מיני עינויים, במקומות שהיהודים ניסו להגן על עצמם, עצרה המטרה את המוצאונים, דבר שעודד את הפורעים, הסבורות האכזרי לעצם את היהודים, ובעקבותיו כונה חייט נחמן ביאליק את הפואנה "בעיר ההרעה" וכן את שירו המפורסם "על השחיטה".

קייטנה היא בכל מקום לבו היהודים מזוונים באופס או בנפס, סאזוים בכבודם ונצוקים ברכולס מלום לבם יהודים. בואו ונצלו את אור שרוד אסר ארצולם.

(כ"ג, נאם במוני יקרונזים קצינוי נוסבי, 1903)

קייטיניב

הרצף האמין באדיקות כי הציונות תביא קץ לאנטישמיות. ההיסטוריה הוכיחה כי ההפך הוא הנכון. עם תחילתה של מאה חדשה, שישיט שנים לאחר השואה, אנו מוצאים עצמנו נציגים בפניו של עכור של ציונות והתנכחות ליהודים, המכוונות כנגד מדינת ישראל ויהודי התפוצות.

*יציאת היהודים מצרים בפרעה, אלא כל צעצוע, וצבא מואב
מבוב את קיצה של האנטישמיות*

נכצ, "הציני היולדים"

הונצריה מסכנת התקפה על מולדן השואה.
14 באפריל 2004, "ירולדס פוסט".

פצצה פועלת בבית ספר יהודי בקריה.
7 באפריל 2004, אי.פי.

האנטישמיות השתרה בצרפת.
2 באפריל 2004, אי.פי.

משרד החינוך הצרפתי מכיר באנטישמיות.
15 במרץ 2004, "הארץ".

מאמנים בלטיים מלפזלים ב"קשר השתיקה" בנוגע
לאנטישמיות.
22 בפברואר, 2004

יהודים בשבדיה מפחדים להיות מוכרים כיהודים.
10 בפברואר, 2004, "הארץ".

נאמר לארמנים שהאנטישמיות נאיימת על כל אירופה.
28 בינואר 2004, אי.פי.

התקפות על יהודים הולנדיים מתגברות באופן ניכר.
9 בינואר 2004, רויטרס.

- איזו מסקנה בנוגע לאנטישמיות באה לידי ביטוי בשירו של ביאליק?
- אילו מסקנות בנוגע לאנטישמיות באה לידי ביטוי בדבריו של הרצל?
- איזו גישה אופטימית יותר? נמקו
- עם איזו גישה אתם מזדהים יותר? נמקו
- האם הקמת מדינת ישראל פתרה את בעיית האנטישמיות? הסבירו ונמקו דעתכם.

על השחיטה
שמים, בקשו רחמים עלי!
אם יש בכם אל ולאל בכם נתיב –
וְאֵיךְ לֹא מְצֵאתִיו –
התפללו אתם עלי!
אֵיךְ – לְבִי מֵת וְאִינוֹ עוֹד תְּפִלָּה בְּשַׁפְּתַי,
וְכָבֵד אֶזְלַת יָד אֶף-אִינוֹ תִקְוָה עוֹד –
עד-מתי, עד-אנה, עד-מתי?

חיים נחמן ביאליק, נכתב לאחר פוגרום קיישינב,
חג הפסחא, 1903

*ברדיסות היו חברות ובלאיות היהודים בואלמו בהרצאת
בדמנות ובניסיון לאלטרז צויה, כלם לבימי הביניים בואלמו
בהרצאת בהארות נותרו בסני היהודים לתי אסלריות פחוליה,
מתקן היה צויהם אבחור באחתי ארפוק אאויב המר לו בחבריה
להתייחסה צויהם באי - צדק מליוו, או אופסל ארצות מפלט.
בדוק פלוייה היא לנחריה, ופניו אנו כאן.*

נכצ, "אטנוולנד".

- מדוע, לדעתכם, חשב הרצל שיציאת היהודים מאירופה תביא קץ לאנטישמיות?
- מה ניתן ללמוד על האנטישמיות, מתוך העובדה שנבואת הרצל בנוגע אליה לא התממשה?

הרצל:

"אם תרצו אין זו אגדה"

- התבוננו באגרת לשנה החדשה וכתבו אילו מרכיבים בטקסטים הכתובים, מופיעים באגרת?
  - עצבו אגרת על פי הטקסטים.

אינני סבור לפלארף היהודית היא צנין חברתי או דתי. צוהי לאלף לאומית וצו מונח אפטר אותה, צנין רגשית אצמן אותה לאלף פוליטית בין - לאומית לבהתנונה ידונו אומות הצולק בהתבונה.

הכ"ל, "הצנין הניוואים".

מן הדברים הללו, עולה דילמה קשה (התנגשות בין ערכים), הבאה לידי ביטוי בדבריו של הרצל, מול התפיסה הרבנית המקובלת (המופיעה בקטע שלוש שבועות).

- נסחו את הדילמה.
- עזרו להרצל לשכנע את הרבנים בטענתו

אנו מאמינים לטלוצה מבוססת על עבודת כטיים מסמקת באול ארובה. עבודה תסמק אצמנו את אחס פחומי, ויחזי מכך - תאניק אצמנו את הכבוד והחרות של פחומי.

הכ"ל, מאק נאם בקונגרס ה"ציוני.

הציונות היא חזרה לחוק פלם היהודי, צוד אפני לביא חזרה לקיקץ היהודית

הכ"ל, מאק נאם בקונגרס ה"ציוני.

- מהי ציונות על פי תפיסתו של הרצל? האם ציונות כזאת קיימת גם בימינו? הביאו דוגמאות והסבירו.

אז די בבק לאנו מרגילים ומכירים את עצמנו כלום: עם התאורונה של התודעה פלאומית מן ההכרח ליתאורר עם הרצון פלאומי.

הכ"ל, "היאמן", 16 ביוני 1895

- מה ההבדל בין "תודעה לאומית" ל"רצון לאומי"?

לום אדם אינו חזק או עשיר דיו, כדי ליוכל ארעתיק עם מחוקם מושב אחד אמלנו. רק רציון יכול אחולל צאת ארעיון פמדויק יל אק כוח כזה. אאויק כל חלבת בהיסטוריה אלפקי, אז חדלו היהודים מחולום את חלום פאלכות - "אלנה בבאק הירושלמי" - פמוטו רעתיק של פלם היהודי. כלה לומק צנינו אבראות כי מחלום זה עשוי לצמחון רציון בהיר כאור יום.

הכ"ל, "הצנין הניוואים".

עֵת הַמְּגוּלוֹת -

הינן מדרש אכזה (ראה מסכת, פסחים) הנוסע בתלמוד
הבגדי לפיו אסור ליהודים לעלות בצורה מאורגנת לארץ
ישראל ולמרוץ באומות העולם.

במשך 2000 שנות העלות אסור זה הכתיב והצדיק את
השיבה בעלות.

את כיום קבוצות אנטי ציוניות דתיות, כגון נטורי קרתא,
נוהגות להציג את המדרש כראיה תאולוגית [דתית] סגורה
הציוניות.

• השבעתי אתכם בנות ירושלים, בצבאות, או, באילות
השדה: אם-תעירו ואם-תעוררו את-האהבה, עד
שתחפץ

(שיר השירים ב 7)

• השבעתי אתכם בנות ירושלים, בצבאות, או, באילות
השדה: אם-תעירו ואם-תעוררו את-האהבה, עד
שתחפץ

(שיר השירים ג 5)

• השבעתי אתכם, בנות ירושלים: מה-תעירו ומה-תעוררו
את-האהבה, עד שתחפץ

(שיר השירים ה 4)

[אמר רבי יוסי בן חנינא]: ג' שבועות הללו למה? אחת שלא
יעלו ישראל בחומה [לא יעלו לא"י בצורה מאורגנת והמונית],
ואחת שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ימרדו באומות העולם
[עלייה בחומה יכולה להתפרש כמרידה באומות עולם],
ואחת שהשביע הקב"ה את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו
בהן בישראל יותר מדי.

(בבלי, מסכת כתובות קיא)

השבעתי אתכם - רבי חלבו אמר, ד' שבועות יש כאן, השביע
לישראל שלא ימרדו במלכויות ושלא ידחקו את הקץ ושלא
יגלו מסתורין שלהם לאומות העולם ושלא יעלו חומה מן
הגולה...

(שיר השירים רבה, פרשה ב)

"השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה,
אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" וכו', וזהו
פירושו, שכנסת ישראל צוותה באלה [בשבועה] ובשבועה,
אם תעירו ואם תעוררו את האהבה, נגד קיבוץ ישראל, באם
שהכל נועד יחדיו לילך לירושלים וכל האומות מסכימים,
נשמעת צווחה שחלילה שתלך שמה, כי הקץ סתום ואולי
אין עתה הזמן האמיתי רק עת רצון לפי שעה, והיום או
מחר יחטאו ומוכרחים לגלות [לצאת לגלות] פעם שנית חס
וחלילה, ואחרון קשה מן הראשון, ולכך ביקשה שלא ילכו
עד שתחפץ, רוצה לאמר, עד שיגיע הזמן שימלא כל הארץ
דעה...

(רבי יונתן אייבשיץ מפראג,

ב'אהבת יונתן', הפמרת פ' ואתחנן)

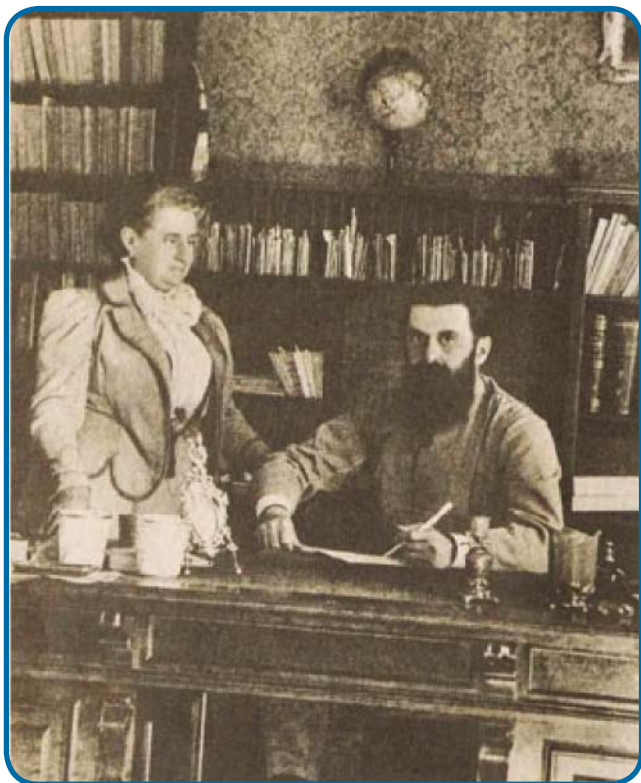
והנה אפשר כבר היה ראוי כמה פעמים להיות נגאלים גאולה
שאינה שלימה, או לשום שלום בינינו ובין אומות העולם
שאנו שוכנים בצילם, או יותר מזה להיות גאולה ממש כמו
בבית שני וכדומה, אבל אין חפץ בזה, כי אם גם אנחנו אפשר
שנתפטר ונקבל גאולה כזה רק להיות גאולים, אבל אבותינו
הקדושים לא יתרצו עתה כי אם בגאולה שלימה, וטוב
לישראל לסבול אורך הגלות כדי שתהיה בסוף גאולה שלמה

(החתם סופר, "תורת משה", פרשת שופטים)

הרצל ו"מדינת היהודים"

לאחר שהלמתי את ספרי, בקלתי מחברי ברוחיק ופוטוב לקרוא את כתב היד. במהלך הקריאה הוא סירב לסתם בבי. דבר זה נראה לי טביעי אמדי, מאחר ופיר יפודי: אך אני ביתי מספר פוזים במהלך הכתיבה.

נדפחתי כאלר הסביר לי את הסיבה לכינו. הוא חשב לאידיתי את לסיותי, ומאחר ופיר חברי, נאצה ליבו אומללותי ומאני פוד.

הכז, אטאביזצקיי, ז'אט ככנין, אונדון, 1898

בזיה פאיץ 500 פאקסמפריס (זותקיס אל "מדינת הפודים") לי. כלכנסה פוהיבור או חדרי, אחני רטט. הוילת מחברות זו מסמלת את הפכרצה. אפטר לבחיי באר צתר תמורה.

הכז, "הילון", 14 פכרלאר 1896.

לוחחתי בתאטרון - פוצ פז ציטונאים רביס. מחברתי פיא ליחתי פצירי. אחדים מחייבים או צוחקים לי, אך בדוק כלל צלתי מחברתי רולס הפכרצה רכזיותי לברי.

הכז, "הילון", 23 פכרלאר 1896

■ מדוע, לדעתכם, התקבל ספרו של הרצל "מדינת היהודים", על ידי חלק מהקוראים בצחוק ובספק ואף בחשד לחוסר שפיות? נמקו.

פרוסת הספר "מדינת היהודים" היכה עלי. "אחד העם" התנצה בקול. חייט נחמן ביאליק תמר.

חדר העבודה של הרצל

אכן אני מאמין, כי דור לא יבדיל נפלאים יצאנו מן האדמה. לוב
יקומו המכבים!

...היבדיל ברוצח, תביח ארבע מדינות. צלינו לחיות סוף סוף
בני חורין על אדמתנו - אנו ואמות בלום. פוזלם מלממרי בלחורנו,
מתעלל בולטנו ומתעלל במולדנו.

הרב, "מדינת היהודים".

מה מסמלים המכבים בתיאורו של הרצל?

"העולם משתחרר בשחרורנו, מתעשר בעושרנו
ומתגדל בגודלנו" – הסבירו. האם אתם מסכימים
עם עמדה זו? נמקו

הנה נרימה - נס ואבוקה
יחד פה נשירה, שיר - החנוכה.
מכבים אנחנו, דשנו רס, נכון
ביוונת, נחמנו שנו הניחון.

פרח אף פרח, זר אדף נשבור
זראש המנצח, מכבי סיבור.

הנה נרימה נס ואבוקה
יחד פה נשירה, שיר - החנוכה.

דיון קיפניס, שיר החנוכה

מי יחלף גבורות ישראל אותך מי ימנה?
הן ככל דור יקום הסיבור, אואה העם.

שנו
בימים ההם במלחמה הנה,
מכבי מוסיג ופודה
ובימינו כל עם ישראל
יתאחד יקום ויאף.

מנשה רבינא, מי יחלף?

אבי אבי הסידה נא לי
מדוע הסידה שחור ואף
ורוח מסיג קרצי ערפף?

אף ידני, הסידה אף
ורוח עובר ומספר סודותיו
אף אב שרר עס חמשת בניו.

הכר אבי, מאין אלה
מאין אלה הסיפי הבורג
אמה ירוף בקרכו וימהר?

אלה ידני, אלה הסיפי
משדות מדיעין אף משלף הקברית
אזרע כאלו שזהבות ואורים

ואי השביל, איה המשלף
איה המשלף זה עתיק הדורות
בו רף הסיפי וזורע אורות?

בהר בטיא עובר המשלף
מחרות השלף ער איתך והית
אף שדות סיבורית שנהלו אף חרבית

ועוד אבי, אכור לי רק זאת
מדוע הסידה מכל הסידות
זורחית האורית ומרביט אצלנות?

מדיור זכור, ידני, זה האות
זורח האור וזוזה ומחבה
בסידה הזה אף כ"ה בכסלו

הסבירו: כיצד השקפתו של הרצל על "היהודי
החדש" חדרה לשירי החנוכה?

- האם, לדעתכם, ייצרנו במדינת ישראל מערכת חברתית מוסרית וצודקת? נמקו והביאו דוגמאות
- מה היה אומר על כך הרצל, לדעתכם?

קביאל חייבת ליביב אב אידיאל, מאחר וזה מה שמניח אותנו.
אידיאל עבדו בקביאל טאובו כאום וטאום אקיומו של פרט,
ובצינות שלנו, לרובאל אומנו עד כה ולממליק ארובאל אומנו
לטיאום לא ידועים, היא אק אידיאל אין סופי וחסר קל.

׳׳כזא, אאטנוארנז

- אילו אידיאלים מנחים את הקהילה בה אתם חיים? מה אתם מוכנים לעשות למען אידיאלים אלה?
- האם אתם מסכימים עם דבריו של הרצל שהציונות היא ״אידיאל אין סופי וחסר קץ״? מדוע?
- אם הציונות היא ״אידיאל אין סופי וחסר קץ״, אילו אתגרים עוד ניצבים לפנינו? אילו אתגרים תהיו מוכנים לקחת על עצמכם?

היבדדים הציטירו אותנו. אמה לנכנס צלייבס? הם ארים בתוכנו טאון
אויס. אמה לא נאבה אותם?

׳׳כזא, אאטנוארנז, אמי זמאגו ייסמכליא טל יעכדי ראטיז ב״

- איזו עמדה כלפי הערבים משתקפת בציטוט זה?

אוב אמתנו למוכנים פיום אסמ את חייבם אמון פמטרב, יתמרטו
לנקפנו אצבצו, אק יאלו לייצנו אק וק מוצרת חברתית חדלה,
ולא מוצרת יומי מוסרית וצודקת

׳׳כזא, נאום ברנזס ׳׳ציוני

אתם הרי ישראל, ענפכם תתנו, ופרְיכם תשאו, לעמי
ישראל: כי קרבו, לבוא.

יחזקאל לו 8

- אילו הרצל היה זוכה לחיות בתקופת קום המדינה, איזה תפקיד, לדעתכם, היה ראוי לו שיקבל? מדוע?
- אילו משימות ואתגרים עדיין עוד ניצבים בדרכה של הציונות? פרטו והסבירו

תיאודור הרצל כינס את הקונגרס הציוני הראשון בבזל, שווייץ, באוגוסט 1897. ימים אחדים לאחר סיומו, הוא הרהר על מה שראה בעיניו כמשמעות האירוע: "בבזל ייסדתי את מדינת היהודים, את הייתי אומר זאת כיום בקול רם, היה הדבר מתקבל בצחוק זלעזע. אולי בעוד חמש שנים, ובוודאי בעוד חמישים שנה, בכל יטירו בכך".

הרצל, "יומן", ספטמבר 1897

עוֹנֵינוּ לַיִסָּד אֶמְדֵּב אַוֹמִית אֵילִנֹת לֶשֶׁם יִעֲזֵר בָּאֵלֵינוּ כֹּל יְבוּדֵי
מַלְכֵנוּ אֵילִנֵּי עַל אֶחָד אִו יוֹמֵר. עֲלֵמֵנוּ מֵאֵילֵינוּ אֵילִנֹת!

(כ"ג, "יומן", 23 באוגוסט 1896)

החזון של הרצל על ארצו היה אחרת. אחרת מאשר ארצות
ארץ ישראל, הפך למציאות ב - 1901, כאשר הקונגרס הציוני
החמישי ייסד את הקרן הקיימת לישראל.

וכי-תבאו אל-הארץ, ונטעתם כל-עץ מאכל...

ויקרא יט, 23

במסע להגשמת החלום

דמיינו: מה חשב הרצל בראותו מהספינה את חופי יפו? האם, לדעתכם, תכנן הרצל לבוא לחיות בארץ ישראל?

הרצל ביפו

ירושלים! הוא לא הבין מדוע מראה פניו הכריז על פליטת אלו
ביוצאם כה רבה. האם היה צפוי זיכרון של מילים אומן למען
בירושלים המוקדמת? בקטעי התפילה למתא אביו? זיכרון של אלו
הסדר של לנים נלכמות בטוב. אחד הביטויים הלסה העברית
לידו, בדבר באזניו: "לשנה בבאב בירושלים!". ובפרק אפניו, ארמיו,
חומות ירושלים מתעללות באור הינו החיווי. הוא צבר בצדו,
ובדמיון החומות זאן אטיטן על אחיו.

"כרז", "אטאניארי"

במסע להגשמת חלום הציוני. השקיע הרצל אנרגיה וזמן רב
בפגישות עם מנהיגי עולם כדוגמת שר החושים הבריטי,
הסולטן התורכי, הקיסר הצרפתי, מלך איטליה והאפיפיור.
דמרות אזהרות חוזרות ונשנות מצד רופאו, כי האמנה עתיד
דמרות עומס מסוכן על ליבו החזה, התמיד הרצל במשימתו
הדיפלומטית. בסופו של דבר, הוביל אמנה זה דמרותו בטרם
עת. ב - 1904 והוא בן 44, תשע שנים בלבד לאחר שאינה
את הרעיון הציוני.

גיבור הרומן של הרצל "אלטנוילנד" זוכר את ירושלים מהתפילות שמלמל אביו "לשנה הבאה על בירושלים!". האם, לדעתכם, מדבר הרצל על עצמו? מה מעיד זיכרון זה על זיקתו ליהדות ולירושלים?

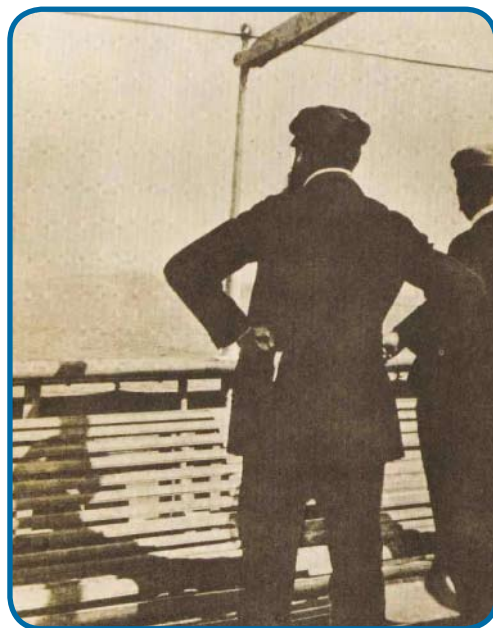
מה לדעתכם היה אומר הרצל על ירושלים בימינו? הסבירו ונמקו

מה דעתכם על הקרבת החיים למען רעיון? הסבירו ונמקו

בקומו מתלבי, נדפחתי אראות את הרצל אבול בבידור, סבאיש
עם בקיסר. בסנים קורנות וביצנים נוצרות הכרז: "בוא דוד,
התבל, בבה נאך אחיות במודעתו האבוב". אאור להתבלתי,
עיונו על הסיפון אמנו בבר יבולנו אראות את צימיו המסגדים של
יפו קורצים לנו. נפולנו צב אצרוצות צב ודמעות עלו בעיונו, בלחלון
ברכות "ארצנו, איתנו ציוני"

30 וולקסון,
משים מוק מסנו ארלי ישראל,
בפי סגור ע"י ג. סאנסקי

■ בכל תצלום נראה הרצל בלבוש אחר ובתנוחה אחרת- מה ניתן ללמוד על יחסיו עם אנשים שפגש על סמך התצלומים?

■ מה ניתן ללמוד על מצבה של הארץ מן הנוף המשתקף בתמונות?

הרצל: דרכו האחרונה

"אולי אבאים התאספו בווינה במטרה ללוות את תיאודור הרצל בדרכו האחרונה...לידי פאבאים קורחי פלב עלו באוויר, מאווים בקינה פנוראית של עלרות אבאים".

ז. סילברני, פניא ציוני, מטאכר אה נסציוני בהלווייה נהכז 2011

היה לואם נסיקי, בהדפד מלימתקי; חלום חלומת ואת מחירו לילמת בהצלת עמי, יאבדו מנהיגיו; פנלמה פאצילוב ביהודפד אינה עמי אלא אל בוריד, מוצבת חיינו מחדל, מבצירה את אאות ישראל.

ובוצדנו בוטיס וקורעיס את באדיונו, "לשנה בהבאה" אנו צועקים, "לשנה בהבאה בירושלים".

טכאל גנצוילי, גיאולוג נהכז

- אילו תקוות עורר הרצל בלב המוני ישראל?
- אילו קרבנות הקריב הרצל להגשמת חלומו וחלום עם ישראל?
- איזו תחושה הותיר מותו בלב המוני ישראל?
- אילו הייתם מתבקשים להספיד את הרצל, מה הייתם אומרים בהספד? התייחסו לטקסטים הבאים המתארים את דמותו של הרצל בעיני המוני ישראל.

כי המצודה הזאת, אשר אנכי מצודה היום--לא-נפלאות הוא
מקד, ולא רחקה הוא. לא בשמים הוא, לאמר: מי יעלה-
לנו השמימה ויגחה לנו וישמענו אתה ונעשנה. ולא-מעבר
לים הוא: לאמר, מי יעבר-לנו אל-עבר הים ויגחה לנו
וישמענו אתה ונעשנה. כי-קרוב אליך הדבר, מאד: פסיד
ובלבבך, לעשותו

דברים ל 11 - 14

איל לא נמן דעתו אהסל את אלו בהחירה במקום לריא נמצאת
- וכן היא קרובה כל כך. פה, פה: בתוכנו פנימיהו

י"כ, נאם ב"ר י"ל (ה'ת"ק) ב"ר י"ל (ה'ת"ק) 1898

חלום ומצלה אין לונין כל כך כפי לנולטים חלום, כי כל מצלי
בני האדם בחלום יסודם זמן אחריתם - חלום היא... ואילו אם
לא תרצו פה כל אלו סיפורי אבם אצד פוא, ואצד יוסיף
אפיות...

י"כ, אטאניאני

■ התבוננו באיורים שבכרטיס הברכה לעיל: מהו יחסו של המאייר להרצל? כיצד ניתן לראות זאת? מה דעתכם על יחס זה? האם הוא מוצדק?

- מה דעתכם על הדימוין בין חלום למעשה בהשקפתו של הרצל?
- האם השקפה זו, היא שסייעה בידו לממש את החזון? נמקו

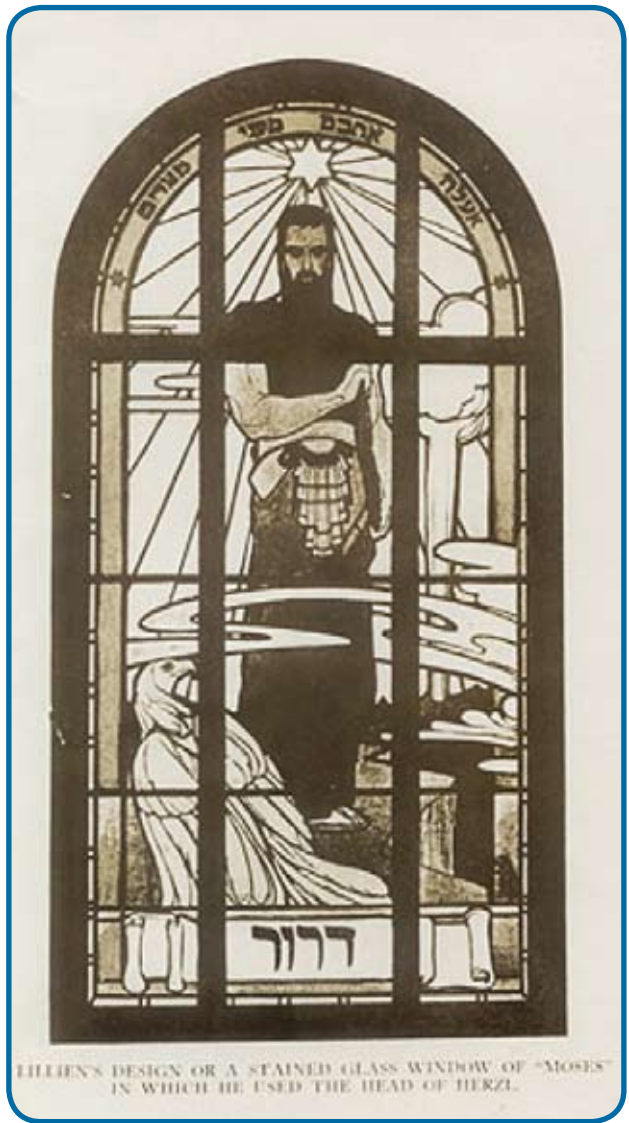

ועתה לכה, ואשלחך אל-פרעה; והוצא את-עמי בני-
ישראל, ממצרים.
שמות 10ג

בזיונות היא תנועה מוסרית חוקית ופואנטארית פאכונת אל
פאטרב פכססת אל זמן...
בזיונות דורלת מולדת בסלסטנינה, מוכרת באוסן ציבורי ומובטחת
מבחינה חוקית אצל פיבודי. פאצו פכפ אינו ניתן לשינוי.
"כזא, מיק נאש בקונזיס 'בזיוני'.

- מצאו קווי דימיון בין הביוגרפיה של משה, כפי שהיא מוכרת לנו מן התורה, לביוגרפיה של הרצל.
- האם קווי הדימיון שמצאתם באים לידי ביטוי בוויטראז' של ליליאן? כיצד?

אפרים משה ליליאן: (ויטרודז) משה

חזון ויטראז' מעשה ירי א.י.נ. גזיאן ז"בני ברית" בהמבורג.
חזון הערכה זמייסד הציונות, האמן העלה את הרצף זממח
זע מנה רבני, שכוהו, העניק הרצף תקווה חדשה זאזאת
העם היהודי המפור ב"זאת מצרית" זע יחינו.

הרצל: במבחן המציאות

והנה באחרית הימים נכון יהיה הר בית-יהנה בראש ההרים
ונשאו מגבעות; ונהרו אליו כל-הגוים. והלכו עמם רבים
ואמרו לכו ונעלה אל-הר-יהנה אל-בית אלהי יעקב וירנו
מדרכיו ונלכה בארחתיו: כי מציון תצא תורה ודבר-יהנה
מירושלם. וישפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים; וכתתו
תרבותם לאתים וחנייתותיהם למזמרות--לא-ישא גוי אל-
גוי תרב ולא-ילמדו עוד מלחמה.

ישעיהו ב 2 - 4

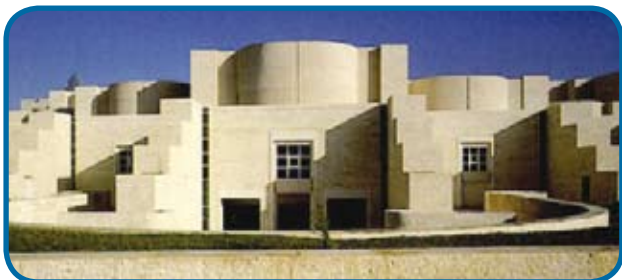
כא אלו ציבדתם יריבו חסר צרך ולדותיכם ילובו אריות צחוחים,
אזא אז טלפחו אז את חופל המחלבה ופביטוי, רוח פדיבות
ואבהת האדם. אלה הם פדברים שילויכם ארוקי ואלפת.

הכז, אסניאונג

והנה מדבר לפרמל וכרמל (והפרמל) ליצר יחשב. וישכן
במדבר משפט; וצדקה בפרמל תשב. והנה מעשה הצדקה
שלום; ועבדת הצדקה--השקט וקטח עד-עולם. וישב עמי
בגוה שלום; ובמשכנות מבטחים, ובמנוחת שאננות. וברד
ברדת היצר; ובשפלה תשפל העיר. אשריכם זרעי על-כל-
מים; משלחי רגל-השור והחמור.

ישעיהו לב, 15 - 20

- במה תלויה הצלחתו הגשמית של עם ישראל על פי ישעיהו והרצל?
- האם אתם מסכימים עם עמדה זו? נמקו

בית המשפט העליון, ירושלים

הר הבית, בימינו

כא האנשים (בזרי הצתיקה של ירושלים) בוקדלו אמנות דת
וצדקה. במרכז סבי צנח צמד ארמון הלאום הפופפה, בו
התקיימו וצידות בינלאומיות של אופבי הלאום ומדענים, מאחי
ויירולאים פינפ צליו בית אלאיפות הנצלות ביומ של הרוח
באנלית: אאונופ, אאפפה ולידן .

הכז, אסניאונג

- מה אתם למדים על הרצל מן הדימוין שבדבריו לדברי ישעיהו?
- האם על פי התמונות החזון התגשם?
- מה, לדעתכם צריך לעשות, כדי שחזון זה יתגשם?

הפגנה של ילדי עובדים זרים כנגד גירושם מן הארץ 2009

וכי-יגור אתך גר בארצכם--לא תונו אתו. בארץ מקם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך--כי-גרים הייתם בארץ מצרים: אני יהיה אלהיכם. לא-תעשו עול, במשפט, במדה, במשקל ובמשורה. מאזני צדק אבני-צדק, איפת צדק והין צדק--יהיה לכם: אני יהיה אלהיכם, אשר-הוצאתי אתכם מארץ מצרים.

ויקרא יט 33 - 36

בויתו אדם היבוי: צבבו את מדינתם כק להצי יואל בויבם בנות.

«כזא, "צנין ביוזים"»

בחרב אלנו, אנשים יל כבויות לוות ומאאות הככות אלם ארצביו וארול אמלרפ ציבורית מובנת מאליה.

«כזא, אטנוואנג»

צב נכון לאנחנו אואסים ארצנו הלימקב. אק מה לאנו חוצים באומב איל לתיקב צב פרימב חלבו ארוו היבויית

«כזא, מילך נואם בלונזים כציוני»

אדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית זקיקובו לעויות; תסקיב על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שיון לכבויות חברתי ומדיני אמור לכל אטרחיה בלי הברל דת, כלע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מלשת האומות המאוחדות.

חוקך מלשת המצמאות

עובד זר מתאילנד בעבודה חקלאית

הפגנה למען קידום מעמד האישה בישראל, שנות ה-70

- מה מן "הרוח היהודית" ביקש הרצל להחיות במדינת היהודים?
- האם זה חשוב? הסבירו מדוע?
- האם הצלחנו להחיות במדינת ישראל את "הרוח היהודית", עליה מדבר הרצל? תנו דוגמאות ונמקו
- מה לדעתכם, היה אומר הרצל אילו היה חי כיום, נוכח מצב העובדים הזרים, הנשים והשלום בישראל?

נכבדי העדה הדרוזית בישראלית

אילו הרצל היה חי בימינו, מה לדעתכם, היה חושב על:

- מגדלי עזריאלי ותרבות הקניונים
- הסכמי השלום עם מצרים וירדן
- מפעלי הקק"ל
- ההישגים הטכנולוגיים והמדעיים של ישראל: היי – טק, תעשיית הנשק ועוד
- התזמורת הפילהרמונית הישראלית
- הזמר העברי והמוסיקה הישראלית העכשווית
- צה"ל
- נשים בצה"ל
- מלחמת ששת הימים
- התרבות הישראלית: הבימה, הקאמרי, המוזיאונים, הספרות
- תכניות טלוויזיה: האח הגדול, כוכב נולד, ארץ נהדרת
- החקלאות בישראל
- מערכת המשפט בישראל
- כנסת ישראל: חברי כנסת, התנהלות הכנסת וכו'
- מעמד העובדים הזרים בישראל
- ירושלים
- תל – אביב
- הדגל, הסמל והמנון המדינה
- מנהיגי ישראל
- מערכת החינוך

בחרו נושא אחד, ותארו בדרך יצירתית (כרזה, בול, סרטון, קומיקס, שיר, סיפור, מערכון) מה היה אומר עליו הרצל.
מומלץ להרחיב ידיעותיכם על הנושא הנבחר ועל הרצל ותפיסת עולמו ממקורות מידע נוספים.

